

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Міжкультурної комунікації в креативних індустріях	Рік навчання	3
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	191 Архітектура та містобудування	Семестри	6

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Семестр 6

Освітньо-професійна програма «Архітектурно-ландшафтне середовище»

Викладачі Борбунюк Валентина Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації в креативних індустріях

E-mail borbuniuk.valentyna@ksada.org

Заняття Семестр 6
2 год. на тиждень

Консультації 2 год. впродовж семестру відповідно до графіка консультацій

Адреса к. 303, поверх 3, корпус 2, вул. Мистецтв, 8
Телефон +38(096) 92-55-100 (викладач)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є комунікація в онлайн-форматі на платформі Google Classroom.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Студент третього року навчання повинен мати узагальнені й систематизовані знання з української мови й бути сформованою мовною особистістю, обізнаною з культурою усного і писемного мовлення (відповідно до Закону України № 2704-VIII від 25.04.2019 «Про забезпечення функціонування української мови як державної»).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальними матеріалами для читання є оригінальні монографії та періодична література українською мовою за фахом, яку студенти добирають самостійно з урахуванням рекомендацій викладача.

1. Дизайн і ергономіка: українсько-англійський термінологічний словник. Харків : ХДАДМ, 2021. 240 с.
2. Український правопис [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>.
3. «ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну» (Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв). URL : <https://hudprom.org.ua/index.php/hp>
4. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2025. 536 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Microsoft PowerPoint тощо.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-

ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

Завдання курсу обумовлені встановленими вимогами до знань для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавр*, а саме:

- сформувані чітко і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвивати творче мислення студентів; виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій;
- сформувані навички використання фахової термінології, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

Для виконання поставлених завдань до кожного практичного заняття добираються різні усні та письмові вправи, виконання яких закріплює на практиці засвоєні теоретичні знання. Для активізації розумової діяльності студентів, крім традиційних вправ, виконуються й такі види роботи, як завдання з використанням різних видів словників, вправи на заміну одних синтаксичних конструкцій іншими, скорочення і поширення тексту, різні описи й твори, студенти вчаться добирати синоніми, антоніми, пароніми до запропонованих лексем та складати з ними речення, проводити монологічні усні перекази та діалоги, бесіди, виступи перед аудиторією з повідомленням чи доповіддю, тренінги тощо. Систематично організовується самостійна робота студентів зі словниками, навчальними посібниками та іншою додатковою літературою, а також поточні консультації, що передбачають виконання студентами додаткових завдань зі складних тем.

До закінчення курсу студенти повинні:

- ґрунтовно засвоїти норми сучасної української літературної мови й практично оволодіти ними;
- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- скорочувати та створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети;
- складати різні типи документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їх специфіку;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури.

**ПЕРЕЛІК
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА, ЩО
ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА**

Загальні компетентності	ЗК04. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово
------------------------------------	--

ОЧІКУВАНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРО1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається впродовж одного семестру на 3 курсі (3 кредити ECTS, 90 навчальних години, у тому числі 2 години – лекційне заняття, 28 годин – аудиторні практичні заняття та 60 годин – самостійна та індивідуальна робота). Всього курс складається з 2 модулів та 8 тем. Студенти виконують 1 контрольну роботу. Вивчення дисципліни закінчується іспитом.

МОДУЛЬ I.

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування

Тема 2. Основи культури української мови

Тема 3. Риторика і мистецтво презентації

Тема 4. Культура усного фахового спілкування

МОДУЛЬ II.

Тема 5. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації

Тема 6. Українська термінологія в професійному спілкуванні

Тема 7. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні

Тема 8. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних (2 год.) та практичних занять (28 год.). Семінарські та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на відшліфовування практичних навичок та закріплення теоретичного матеріалу. Зміст самостійної роботи містить читання оригінальних монографій та періодичної літератури українською мовою за фахом студента, які добираються самостійно з урахуванням рекомендацій викладача, а також підготовку усних доповідей для участі у конференціях та написання тез.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є іспит – у 6 семестрі. Для отримання іспиту необхідно пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок аудиторної та самостійної робіт, а також виконати 1 контрольну роботу.

Враховуючи воєнний стан, заняття будуть проводитись онлайн з використанням Google Meet. **Онлайн-присутність студента/-ки на занятті повинна підтверджуватись увімкненням відео із зазначенням власного прізвища та імені.**

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати занять без поважних причин недопустимі (причини пропуску мають бути поважними і документально аргументованими). Запізнення на заняття не вітаються.

Студенти, які з тієї чи іншої поважної причини, не зможуть під'єднатись і бути присутнім на занятті онлайн, повинні опрацювати матеріал самостійно. Без засвоєння тем, передбачених програмою, і виконання відповідних запланованих завдань впродовж семестру студент до складання екзамену не допускається.

Теоретичний матеріал потрібно: 1) прочитати, скориставшись підручником Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням (Затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів вищих навчальних закладів (Лист № 1/11-4154 від 18 05 2010)): [Електронний ресурс] : URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001711>, 2) дати відповіді на питання для самоконтролю (усно), 3) виконати вказані викладачем вправи і завдання за цим же підручником; 4) завантажити виконані роботи у відповідний розділ Google Classroom.

Допуск до повторного складання курсу здійснюється згідно з положенням «Про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії дизайну і мистецтв» <https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/polozhennya-pro-organiz-osvit-procz.pdf>.

ОБСТАВИНИ НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ

У випадку оголошення повітряної тривоги або необхідності перебування в укритті студент має право негайно від'єднатися від онлайн-заняття для забезпечення особистої безпеки.

Пропущений матеріал опрацьовується самостійно.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не допускаються. Дотримання академічної доброчесності є обов'язковим відповідно до «Положення про академічну доброчесність Харківської державної академії дизайну і мистецтв» <https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>

РОЗКЛАД КУРСУ

МОДУЛЬ І

Дата	Те ма	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
------	-------	-------------	-------	--------	-------------------	--------

1 тижд.	1	Лекційне заняття	Державна мова – мова професійного спілкування	2	Усне опитування	
2, 3 тижн.	2	практичне заняття	Основи культури української мови	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
4, 5 тижн.	3	практичне заняття	Риторика і мистецтво презентації	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
6 тижн.	4	практичне заняття	Культура усного фахового спілкування	2	Усне опитування	Виконання практичних завдань
7,8 тижд.		Модульна контрольна робота	Тренінг «Мистецтво презентації»	4	Виступ із власною промовою, аналіз публічних виступів однокурсників	Текст виступу із презентацією завантажується на навчальну платформу

МОДУЛЬ II

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
9,10 тижн.	5	практичне заняття	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації	4	Усне опитування	Укладені ділові папери коментуються на занятті
11 тижд.	6	практичне заняття	Українська термінологія в професійному спілкуванні	2	Усне опитування	Виконання практичних завдань
12,13 тижн.	7	практичне заняття	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
14, 15 тижд.	8	практичне заняття	Проблеми перекладу і редагування наукових текстів	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань з перекладу тексту
		Іспит				

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий модульний контроль	Загальна сума балів
Змістовий модуль № 1					Змістовий модуль № 2				ІНДЗ ¹		
T 1	T2	T3	T4	Контроль на робота	T5	T6	T7	T 8			
7	7	7	7	12	10	10	10	10			
40					40				10	10	100

Пояснення щодо розподілу балів за модулями:

40 балів – I модуль (28 балів за **активну*** аудиторну роботу + 12 балів контрольна робота),

40 балів – II модуль (активна аудиторна робота),

10 балів – індивідуальна науково-дослідна робота (участь у студентських наукових конференціях, публікація наукових тез тощо).

*Під **активною аудиторною роботою** мається на увазі взаємодія студента із викладачем під час проведення контролю раніше засвоєних знань, умінь і навичок, презентація виконаних домашніх завдань, участь в обговоренні теоретичних питань тощо.

Присутність на занятті береться до уваги, але **не оцінюється**.

10 балів – підсумковий модульний контроль (іспит).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

A	10	Студент/-ка показав переконливе володіння матеріалом усіх тем курсу, не допустив жодної фактичної помилки.
B	9-8	Студент/-ка показав достатнє володіння матеріалом усіх тем курсу, допустив одну-дві фактичні помилки.
C	7-6	Студент/-ка показав недостатнє володіння матеріалом усіх тем курсу, допустив кілька фактичних помилок.
D	5-4	Студент/-ка в принципі володіє основним матеріалом курсу, але не достатньо розуміє.
E	3	Студент/-ка недостатньо оволодів матеріалом курсу. Погано розуміє теми.
FX	2	Студент/-ка майже не володіє матеріалом курсу.
F	1	Студент/-ка взагалі не володіє матеріалом курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		

¹ Бали за науково-дослідну роботу додаються до балів першого або другого модуля.

64 – 74	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Державна мова – мова професійного спілкування.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
5. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Комунікативні ознаки культури мови. Типологія мовних норм.
8. Словники у професійному мовленні. Типи словників.
9. Соціопсихолінгвістичний аспект культури мови.
10. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
11. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
12. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
13. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
14. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
15. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
16. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
17. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
18. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
19. Поняття ділового спілкування. Стил і моделі ділового спілкування.
20. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.
21. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
22. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Види публічного мовлення.
23. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконування.
24. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
25. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
26. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
27. Етикет телефонної розмови.
28. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення.
29. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада.
30. Дискусія. «Мозковий штурм» як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення «мозкового штурму».
31. Класифікація документів.
32. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
33. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
34. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.

35. Документація з кадрово-контрактних питань
36. Довідково-інформаційні документи
37. Етикет службового листування
38. Наукова комунікація як складова фахової діяльності
39. Українська термінологія в професійному спілкуванні
40. Історія і сучасні проблеми української термінології.
41. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.
42. Термінологія обраного фаху.
43. Кодифікація і стандартизація термінів.
44. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
45. Оформлювання результатів наукової діяльності.
46. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
47. Анотування і реферування наукових текстів.
48. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
49. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
50. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
51. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук.
52. Науковий етикет.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

На заняттях викладач може рекомендувати додаткові джерела інформації.

ОСНОВНА

1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
2. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2025. 536 с.

ДОДАТКОВА

1. Борбунюк В. Візуальні метаморфози Харкова у книзі спогадів Ю. Шевельова (Юрія Шереха) «Я – мене – мені... (і доокруги)». *Південний архів*. 2025. № 100. С. 90–97.
2. Борбунюк В. Шедеври української сакральної архітектури у романі В. Петрова (Домонтовича) «Без ґрунту» та у працях С. Таранушенка. *Другі Таранушенківські читання: матеріали Міжнародної наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, 17–18 квітня 2025 року / Харківська державна академія дизайну і мистецтв*. Харків: ХДАДМ, 2025. С. 16–20.

Словники

1. Дизайн і ергономіка: українсько-англійський термінологічний словник. Харків : ХДАДМ, 2021. 240 с.
2. Ілюстрований словник архітектурних термінів. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 180 с.
3. Криворучко О. Ю. Сучасна архітектура. Термінологічний словник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2008. 136 с.
4. Словник з дизайну і ергономіки. Київ : НТМТ, 2009. 131 с.
5. Словник української мови [Текст]: у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. К. : Наукова думка, 2010 – . - Т. 1–15.
6. Словник української мови [Текст]: в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
7. Український правопис [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України.
URL : <https://www.inmo.org.ua/library.html>
2. Наукова періодика України. URL : <http://www.nbu.gov.ua>
3. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду. URL : <http://www.ulif.org.ua>